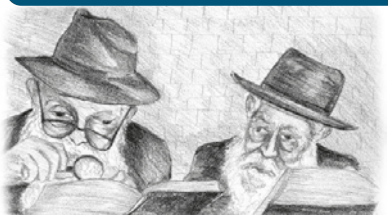
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת אמור ■ ז' אייר תשפ"ד ■ 15.05.2024 ■ גליון מס' 788

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

קידוש השם
"קידוש השם" כפי שהוא שגור בלשון העם וכן צרוב בתודעת הציבור הוא...
המשך בעמ' 2

שו"ת קיץ
השבת נכנסת מאוחר, עד שאני חוזר מבית הכנסת, ילדי הקטנים כבר ממש עייפים ועצבניים, וזה לא נעים...
המשך בעמ' 3

אב הרחמים
כהקדמה לפרשת המועדות שנמצאת בפרשתנו, התורה מצווה את ישראל...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
על קדיש ועל קדושים
"...וְנִקְדַּשְׁתִּי, בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי יְהוָה, מְקַדִּשְׁכֶם" (ויקרא, כב, לב). על פסוק...
המשך בעמ' 5

שביבים
- "אמור... ואמרת" "להזהיר גדולים על הקטנים" (רש"י)
- תלוי במנגינה...
- כיצד מוכיחין
- כוחה של דוגמא אישית

המשך בעמ' 6

שבת ומועדים

/ הרב יחזקאל יעקבסון

פרשתנו עוסקת בין היתר בפרשת המועדות- מקראי קודש. עיקרן של המועדות הם כמובן החגים המתפרסים על פני תאריכים שונים בלוח השנה. אך הפרשה פותחת דווקא בעניינה של השבת ולכן בקידוש אנו אומרים 'תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים'.

בבואנו לערוך השוואה בין השבת למועדים אנו מבחינים בהבדלים עקרוניים ומהותיים ביניהם. ניתן לומר כי לאחר עיון קצר בעולם ההלכה נוכל לזכות גם להארה רעיונית גדולה בעולם המחשבה.

ההבדלים הבולטים בין שבת ליו"ט הם:

א. חומרת העבירה והעונש - שבת חיוב סקילה , ויו"ט חיוב מלקות. המחלל שבת הרי הוא כמומר לכל התורה כולה, מה שאין כן במחלל יו"ט.

ב. אוכל נפש - נאסר בשבת אך הותר ביו"ט (ועיין רמב"ן בפרשתנו שביאר כי בעוד שביחס לשבת נכתב תמיד 'לא תעשה כל מלאכה' הרי שביחס ליו"ט נכתב תמיד 'כל מלאכת עבודה' היינו לאסור רק מלאכת עמל טורח ויגיעה אך לא מלאכת הנאה ועונג כמלאכת אוכל נפש).

ג. מצוות השמחה - מיוחדת היא ליו"ט ולא לשבת (נפק"מ גם לדיני אבילות ואכמ"ל)

אך השוני המהותי ביותר (ולדעתי כאן גם טמון המפתח לכל שאר ההבדלים) הוא בכך ששבת "קביעא וקיימא" ואילו את הזמנים עם ישראל קובע. השבת קבועה מששת ימי בראשית ואין ישראל מעורבים בקביעתה. ואילו ימים טובים תלויים בקביעות החודש ועיבור השנה של ישראל. לפיכך בברכות השבת אנו אומרים 'מקדש השבת' בלבד ואין אנו מזכירים בהם את ישראל. לעומת זאת המועדים התלויים בישראל משום שהם קובעים את הזמנים, הברכה בהם 'מקדש ישראל והזמנים', ישראל הם המקדשים את הזמנים.

מהו סוד העניין?

שבת יום מנוחה? שבת יום אמונה!!

יש הטועים לחשוב כי עיקרו של יום השבת הוא יום מנוחה, יום שנועד לטובתו של האדם העמל והיגע בכל ששת ימי בראשית. יום הנושא אופי סוציאליסטי, דאגה לרווחת העמל. אך אין הדבר כך. כמובן, השבת היא גם יום מנוחה, יום נפלא מעין כמותו, אך זהו רק "בונוס". אך באמת השבת הוא יום של אמונה, יום של הכרזה והצהרה של שומר השבת: "אני מאמין ומודיע שאין העולם קדמון, יש בורא לעולם שברא עולמו בששה ימים ושבת ביום השביעי. 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש'.

לפיכך המדד הקובע להגדרת המלאכות האסורות בשבת אינו תלוי כלל בטורח הנלווה אליהם, אלא בכך שהם מלאכות יצירה. כשם שריבונו של עולם יצר עולם בששה ימים וביום השביעי שבת מיצירה, כך אנו נשבות מכל מלאכת יצירה ובכלל זה גם מלאכת אוכל נפש.

לכן חמור כל כך עוון ועונש מחלל השבת והוא נחשב ככופר ומומר ודומה ממש לעובד עבודה זרה. שהרי בכך הוא נותן פתח לכופרים בבריאת העולם והוא שותף למכחישים את מציאות ה' ואת השגחתו.

מובן אם כן כי ביחס לקביעות השבת אין ישראל שותפים. ריבונו של עולם הוא זה שקבע את יום השבת, ברכו וקדשו, ותפקידנו הוא לעמוד ולהעיד על כך- 'שבת קביעא וקיימא'.

ימים טובים - מפגש הרעיה והדוד

יום טוב לעומת זאת, כשמו כן הוא - יום טוב. עיקרו נועד לציין את הקשר המיוחד בין כנסת ישראל לריבונו של עולם, בין הדוד לרעיה. החגים קשורים קשר בל ינתק בהיסטוריה של עם ישראל, ובעצם במפגשים

המשותפים שהיו לעם ישראל עם ריבונו של עולם: יציאת מצרים, מתן תורה, בסוכות הושבתי, וכו'. אלו ימים שכנסת ישראל וריבונו של עולם, הרעיה והדוד, שבים ונפגשים, שבים ונזכרים בימים הטובים בהם נפגשו וחגגו בעבר.

משל למה הדבר דומה: לבני זוג אשר ביום השנה לנישואיהם לוקחים הם יום חופש מהעבודה, וביום זה הם שבים ומתבוננים בהנאה ובגעגועים באלבומי החתונה שלהם, או הולכים הם שוב לאותם מקומות בהם צעדו את צעדיהם הראשונים.

כך נוהגים ישראל בחגים ובמועדים. בזמן שבית מקדש היה קיים עולים לרגל שמחים וחוגגים את הימים האלו, ואף בזמן הזה אנו עושים מעשים המזכירים לנו את הימים בהם זכינו לפגוש את ריבונו של עולם. (אוכלים מצות, יושבים בסוכה, וכדומה)

מכיוון שימים הטובים הללו אמורים להיות בחינת נישואי חתן וכלה, לפיכך כמובן אנו שותפים מלאים בקביעות המועדים. וכשם שאין החתן קובע את יום הכלולות אלא בהתייעצות ולאחר הסכמתה של הכלה, אף המועדים כולם גם הם תלויים בהסכמתם ובנכונותם של ישראל. ישראל הם הקובעים את הזמנים - 'מקדש ישראל והזמנים'. שלא כמו בשבת הקבועה מראש, כאן אנו שותפים מלאים.

מסתבר כי גם איסור המלאכה שביום טוב נועד בעיקרו על מנת שנוכל להפנות את כל האנרגיה והמשאבים להתפנות להרבות שמחה, ולכן מלאכות שאינן של טורח אלא אדרבא מוסיפות הנאה כמו 'אוכל נפש' הותרו למען תגדל חווית שמחת החג.

עבד, בן, ובן זוג

ניתן לראות בהבדל שבין שבת ליום טוב שני דרכים ושני מסלולים, בעבודת ה'. כאמור, בשבת אנו שומרים את היום שריבונו של עולם קבע לנו, בחינת עבד העושה את ציווי אדונו ובדרגה גבוהה יותר כבן העושה רצון אביו - אם כבנים, אם כעבדים.

אכן ביום טוב אנו מתעלים כעין דרגת בן זוג, כנסת ישראל וריבונו של עולם, הרעיה והדוד. אנו שותפים מלאים. עלינו לדעת, כי גם אם לא נוח לנו, גם אם קשה לנו, עדיין צריך אנו לקיים את ציווי הבורא - וכאמור זוהי בחינת השבת. אכן גם במצב זה יכולים אנו להתעלות לדרגת בן העושה רצון אביו ובדרגה גבוהה יותר אף לשמוח ולהנות בכך (כדוגמת השבת אשר כולנו כל כך שמחים אוהבים ונהנים ממנה). אך ישנה דרגה נעלה ממנה בה האדם העובד את ה' חש תחושת רוממות נשגבת ומרגיש כי הוא שותף עם ריבונו של עולם, הוא חלק בלתי נפרד מכנסת ישראל, ועבודת ה' עבורו היא בחינת יום טוב. הזוכים לכך, כל עבודת ה' שלהם מלווה בשמחה כשמחת יום טוב ובתחושה של אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו. יהי רצון שנזכה.

קידוש השם

/ הרב יעקב הלוי פילבר

"קידוש השם" כפי שהוא שגור בלשון העם וכן צרוב בתודעת הציבור הוא קשור עם המוות, וכך מפרש **ספר החינוך** [מצוה רצו] את הכתוב בפרשתנו: "ונקדשתי בתוך בני ישראל" - "שנצטווינו לקדש את השם . . . כלומר, שנמסור נפשנו למות על קיום מצות הדת". והוסיף שם ספר החינוך והסביר: "כבר קיבלו חז"ל שלא נאמר מקרא זה בכל ענין ועבירה, ומפי הקבלה אנו חיים בכל דברי התורה, ובפירוש אמרו ז"ל: כי שלש מצות הן שחייב האדם שייהרג ואל יעבור בהן לעולם, והן: עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים". ומדבריו משמע כאילו קידוש־השם קשור למות ולשלש העבירות בלבד, אבל מפשוטו של מקרא ומסמיכות הכתובים: "ושמרתם את מצוותי ועשיתם אותם" להמשך: "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל" למדים אנו שקידוש השם וחילולו קשורים לכל התורה כולה, ולא רק למותו של האדם אלא בעיקר גם בחייו.

וכך מובא **בתנא־דבי־אליהו־רבה** [פ' כח]: "ואהבת את ה' אלקיך - שאתה תהא מאהב שם שמים על הבריות, שתהא יודע דברי תורה, תהא קורא ושונה בדברי תורה, ותהא משאך ומתנך עם בני אדם באמונה, כדי שיהיו הבריות הרואים אותך יאמרו: אשרי פלוני שלמד תורה, כמה נאים מעשים שלו, כמה יפים דרכיו, אוי לו למי שלא למד תורה, העבודה שאנחנו גם כן נלמוד תורה ונלמד לבנינו תורה, ונמצא שם שמים מתקדש על ידו ועליו הכתוב אומר: 'ישראל אשר בך אתפאר'. אבל בזמן שאדם קורא ושונה בדברי תורה, ואין משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הן אומרים עליו: ראו איש פלוני שלמד תורה, כמה רעים מעשיו, כמה מכוערים דרכיו, העבודה שלא נלמוד תורה ולא נלמד את בנינו תורה, ונמצא שם שמים מתחלל על ידו, ועליו הכתוב אומר: 'ויחללו את שם קדשי, באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו' - ולא ניתנה התורה אלא על מנת לקדש שמו הגדול".

קידוש השם וחלילה חילולו אינם מצטמצמים ביחסים שבין אדם לאדם בתוך כנסת ישראל בלבד, אלא הם חלים גם ביחסי ישראל עם אומות העולם גם בהם יש משום קידוש השם או חלילה חילולו: אבות האומה נחשבו למקדשי שם שמים מפני התנהגות המופת שלהם כלפי הנכרים, "אברהם אבינו בשעה שיצא להרוג את המלכים, בחזירתו יצא מלך סדום לקראתו, והיה כמדומה למלך סדום שאברהם לא יחזיר כלום, והיה מבקש ואומר לו לאברהם: בבקשה ממך, 'תן לי הנפש והרכוש קח לך' מיד 'ויאמר אברהם . . . הרמותי ידי אל ה' . . . אם מחוט ועד שרוך נעל . . .'. כבר נשבעתי שלא אקח כלום. באותה שעה **קידש** אברהם את שמו של הקב"ה, ועמד והחזיר את כל רכוש סדום ועמורה". [שם, פ' כה] ולעומת זאת מסבירה הגמרא מדוע נמנע יהושע מלהכות את הגבעונים? מפני שבועת הנשיאים. ושואלת הגמרא: האם חלה עליהם השבועה כלל והרי כיון שאמרו להם 'מארץ רחוקה באנו', ולא באו, כיון ששיקרו לא חלה עליהם שבועה כלל. אלא מדוע לא הרגום? משום **קדושת**

השם. ואין כוונת הגמרא שעל ישראל לכלכל מעשיהם כדי להיראות יפה בעיני הגויים, אלא שעליהם לקיים התחייבות שקבלו על עצמם, גם אם הגויים מצדם השיגו את ההתחייבות במרמה.

מצות קידוש השם שהיא מהמצוות החשובות והיסודיות ביותר, יש לה בתקופתנו חשיבות נוספת, במיוחד כשחלקים לא מבוטלים בחברה הישראלית של עכשיו עומדים בפני אובדן דרך, מגששים באפילה ומבקשים תשובה יהודית למסגרת החיים שלהם, יש בכל מעשה או מחדל של הציבוריות הדתית ככלל וכל אדם דתי כפרט, משום קידוש השם או חלילה חילולו, על כן שומה עלינו לדקדק יותר במעשינו ולבדוק אותם לא רק לגופם, אלא גם לפי ההשלכה שלהם על כלל הציבור בישראל.

שו"ת קיץ
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלה: בשבתות אלו שהשבת נכנסת מאוחר, עד שאני חוזר מבית הכנסת, ילדיי הקטנים כבר ממש עייפים ולאורך כל הסעודה הם בוכים, עצבניים, וזה לא נעים כלל וכלל.

אין באזור מגוריי מניין מוקדם לקבלת שבת.

האם ישנו פתרון אחר?

תשובה: יש לדעת כי ישנו גם פתרון נוסף לאותן משפחות עם ילדים קטנים (מעבר למניין המוקדם) והוא לגשת לקידוש ולסעודה עוד קודם תפילת ערבית, והיינו שיתפללו ביום ששי 'מנחה גדולה', ולאחר פלג המנחה אם המשפחה תדליק את נרות השבת ובני הבית יקבלו את השבת באמירת מזמורי קבלת שבת, ולאחר מכן ישבו כל בני הבית לשולחן השבת לקידוש ולסעודת השבת, ובהגיע זמן תפילת ערבית, ילכו הגברים לבית הכנסת לקריאת שמע ותפילת ערבית (ועיין עוד בהערה) ועל ידי כך יוכלו לאכול את סעודת השבת מוקדם כדי להרוויח את ערנותם של הילדים הקטנים, וגם להתפלל תפילת ערבית בזמנה .

אך יש שכתבו שעל אף שעל פי ההלכה הדבר אפשרי , מכל מקום לפי תורת הקבלה זה נחשב להפך את סדר עליית העולמות והמשכת המוחין .

ובנימה אישית אוסיף שאף אם אין אנו חוששים ל'היפוך הסדר ' מכל מקום אין פתרון זה מרגיש כל כך 'שאבעסדיק' לגשת היישר אל סעודת השבת קודם תפילת ערבית בבית הכנסת (ולפני קרוב לעשרים שנה שנים נהגתי כך פעם אחת, אולם הדבר הרגיש זר ומוזר ויותר לא נהגתי כך).

א - לאו דווקא מנחה גדולה, אלא העיקר שיתפלל מנחה קודם שהוא מקבל את השבת, ובדרך כלל לא מצוי מניינים בשעות אלו למנחה בערב שבת ולכן כתבתי 'מנחה גדולה'.

ב - הנה יש כמה אפשרויות בדבר: א. לסיים את הסעודה קודם זמן תפילת ערבית בבית הכנסת במניין הרגיל ואז ילך לבית הכנסת להתפלל (ולפי מה שיבואר לקמן שלכתחילה יש לאכול כזית פת לאחר צאת הכוכבים, יש לו להדר לכתחילה לשוב ולאכול כזית פת לאחר שחוזר מתפילת ערבית, אמנם נראה שבכה"ג גורם ברכה שאינה צריכה אולם יש דעות שמותר לגרום לברכה שאינה צריכה בשבת להשלים מאה ברכות) ב. לא לסיים את הסעודה ולצאת באמצע סעודתו לתפילת ערבית וכשחוזר לביתו ממשיך בסעודתו, ואינו צריך לברך שוב, ואף לכתחילה מותר לעשות כן אם חלק מהמסובים נשארים בבית סביב השולחן כמבואר בסימן קע"ח סעיף ב' אולם לא ישתהה יותר מדי מחוץ לביתו שלא יעבור שיעור זמן עיכול ג. יכול להמשיך את סעודתו גם כאשר כבר הגיע זמן תפילת ערבית בבית הכנסת, ויקבע עם עוד אנשים הנוהגים כמותו להתאסף בשעה יותר מאוחרת לתפילת ערבית (ואז יתחדש מושג חדש והוא 'מניין מאוחר לקבלת שבת'...) ולכל האפשרויות יש לעיין אם לאחר הקידוש והסעודה יאמר 'קבלת שבת' קודם תפילת ערבית, שלכא' לאחר שכבר קיבל את השבת בקידוש, מה יש לו עוד לומר 'קבלת שבת' ונראה שבכה"ג עדיף שיאמר קבלת שבת בביתו קודם הקידוש וכמ"ש למעלה.

ג - כמבואר במשנה ברורה סימן רע"א ס"ק י"א שאם רוצה לקבל שבת מבעוד יום ולקדש ולאכול ולהתפלל ערבית אח"כ בלילה רשאי, **ובתנאי שיהיה חצי שעה קודם זמן מעריב**.

ד - אמנם יש להעיר שעל אף שבמשנה ברורה הנ"ל (ומקורו במגן אברהם) מבואר שהדבר אפשרי, מ"מ בספר 'מעשה רב' סימן קי"ז מובא בשם הגר"א שאי אפשר לעשות כן מדאמרינן בברכות כ"ז 'מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוס' משמע שאינו יכול לקדש אלא"כ מתפלל תחילה, אמנם בהגהות פעולת שכיר על הספר הנ"ל כותב שאע"פ שאם יצאו הדברים האלו מפי הגר"א בוודאי עלינו לשמור ולעשות, אבל אם לדין יש תשובה, דעיקר הקפידא הוא שיקבל את השבת קודם הקידוש, ולא שיקבל את השבת בקידוש עצמו, וכן דקדק המגן אברהם וכתב 'אם רוצה לקבל שבת מבעוד יום ולקדש וכו' משמע שקודם מקבל את השבת ולאחר מכן מקדש, אבל אין קפידא שיקבל את השבת קודם הקידוש דווקא בתפילה ערבית אלא יכול לקבל את השבת בפיו באמירת מזמור שיר ליום השבת וכדו', ומה שאמרו בגמ' הנ"ל 'מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוס' הוא משום שלא היו רגילים לקבל שבת כי אם ע"י תפילה, אמנם בשו"ת תפארת זיו סימן ד' כותב דלא יצאו הדברים האלו מפי הגאון וגם יסודו של הפעולת שכיר הוא רעוע מאוד דכל תקנות חז"ל היה על פי ההווה והרגיל ובדרך כלל השבת מגיעה קודם הקידוש, ומסיק דיכול לכתחילה לקבל את השבת בקידוש קודם התפילה (ומוכיח כן מל' הרמב"ם עיי"ש, וכן יש להוכיח מהסוגיא של 'פורס מפה ומקדש' שמשמע שמקבל את השבת ע"י הקידוש) ויש לציין גם לספר מנהגי ארץ ישראל להר"י גליס פרק ל"ה סעיף א' בשם ספר 'נהר מצרים' 'כשחל פורים בערב שבת המנהג היפה והנעים הוא לעשות סעודה בערב אחר תפילת מנחה ובאמצע הסעודה פורס מפה ומקדש וחוזר ואוכל סעודת שבת... ואח"כ מתפללים ערבית של שבת וכו' עיי"ש.

ה - כף החיים סימן רע"א אות כ"ב בשם האריז"ל בשער הכוונות.

ו - ועיין בספר 'ערב פסח שחל בשבת' שהביא לפקפק על דברי הכף החיים שהאר"י ז"ל התכוון לבאר ע"פ המהלך הרגיל את העניינים, אבל אם עפ"י ההלכה יש אפשרות אחרת א"כ גם סדר העולמות מתהפך ומסתדר לפי ההלכה.

אב הרחמים

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ א"מ, רות ב"ר חיים יהודה ע"ה

כהקדמה לפרשת המועדות שנמצאת בפרשתנו, התורה מצווה את ישראל על עניין הקורבנות - בשני ציווים ייחודיים. ראשית התורה מצווה עלינו שלא להביא קורבן שזה עתה נולד, ויש להמתין שבוע ימים בהם הוא יהיה עם אמו. ורק ביום השמיני ללידתו, יוכשר הוא להקרבה מכאן ואילך. אך בנוסף לכך - התורה אוסרת להקריב, את הבן ואמו יחדיו באותו היום[1].

ובכדי להדגיש את חומרת הציווי וחובת שמירתו, התורה אומרת שזו גזירת הקב"ה עלינו[2]. ולא זו בלבד, אלא שעל מנת כן - הוציא אותנו הקב"ה מארץ מצרים[3]. ואל לנו לנסות להתחמק מהצווי הזה, ולעבור עליו במזיד[4]. אלא יש לשמור את מצוות ה', ואף למסור את הנפש על עצם קיומם - כאשר מדובר על מציאות, של בפני עשרה אנשים מישראל. ואין להסתמך על נס שיעשה לנו, אלא עלינו להשליך נפשנו מנגד - בכדי לקיים את דברי ה' עמנו[5].

ועל דבר זה בדיוק אומרת התורה - שעל מנת כן הוציא אותנו הקב"ה ממצרים, למסור נפשנו בעצמנו על קיום דבריו.

בדברי ימי ישראל קיימנו זאת, בראש ובראשונה בקיום מצוות המילה. כשלעיתים היו הבנים נפטרים לאחר המילה - בין אם מתוך חולי, ובין אם טרם הגיעו לבשלות וחוזק בגופם. וכבר דרשו זאת חז"ל על הפסוק - 'כי עליך הורגנו כל היום'[6]. ודבר זה רמוז במצווה הראשונה - 'שמונה ימים יהיה תחת אמו', שרק לאחר כך מיום השמיני והלאה, ירצה להיות לפני ה'[7].

וביחד עם זאת ישנו ציווי שני, שלא נביא על עצמנו מציאות של שפך דמים - אם על הבנים. כדרך שהזהירה התורה ברמז, שלא נבשל גדי בחלב אמו. ונביא לידי כך שהתבואה לא תצמח דיה, בגלל חטאינו[8]. כך מצווה אותנו התורה שלא לבוא לכדי כך, שיומתו אבות על בנים.

אך על מנת שלא נחשוב שזהו עונש לנו, ואין שכר על כך חלילה. מבטיחה לנו התורה, שסוף העניין להתגלות - כשהקב"ה ערב לנו בכך. הן בנתינת השכר לעתיד, והן בהוכחה הקיימת - כשהוציא אותנו ממצרים.

ובימים אלו של ספירת העומר, בהם אנו מציינים את הקורבנות הרבים שנפלו בעמנו - במסעות הצלב, גזירות ת"ח ות"ט, הפוגרומים, השואה הנוראה ומלחמות ישראל שבדור האחרון. אנו מעלים את זכר הקדושים ומזכירים נשמותיהם, אף בשבתות מברכים של אייר וסיוון[9] - ואפילו אם יש שם חתן או ברית מילה[10]. וכל זאת על מנת להגביר את אהבת ה' אותנו מחד, ולשפוך חימה גדולה על האומות מאידך. כשיזכור וידרוש דמינו, מיד אלו אשר שפכו אותם.

וכיוון שימי הספירה היו מלכתחילה ימים כימי חול המועד ארוך[11], אלא שבריבוי הצרות בהם - הפכו לימי אבילות. אזי יש בדבר כזכרון חי ותמידי, המביא לידי העלאת זיכרוננו לטובה בפני אדון כל. ממש כשם שזכר לנו חסד נעורנו, בימי צאתנו ממצרים.

אַב הָרַחֲמִים שׁוֹכֵן מְרוֹמִים. כהקדמה לתפילתנו, אנו מדגישים שהקב"ה הוא אבינו השוכן במרומים.

בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים הוּא יִפְקֹד בְּרַחֲמִים הַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים. קְהִלוֹת הַקֹּדֶשׁ שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קִדֻּשַׁת הַשֵּׁם. וכיוון שהוא גם מקור הרחמים, אנו מבקשים שיעלה זיכרונם של האנשים היחידים יחד עם הקהילות השלימות - שכולם כאחד מסרו נפשם, על קדושת ה'.

הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ. וכולם אהובים מצד עצמם, ונעימים מצד קדושתם וזכות אבותם. כך שגם בחיי חיותם וגם לאחר הסתלקותם - לא נפרדו מאיתו יתברך, וצרורה נפשם בצרור החיים את ה'[12].

מִנְּשָׁרִים קַלּוּ מֵאֲרָיוֹת גָּבְרוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם וְחֵפֶץ צוּרָם. והם באו לכדי מסירות הנפש, כשרצו במהירות לקיימה. כנשר שלא מתחשב במה שנורים עליו החיצים, ובלבד שיציל בכך את בנו[13]. ובהצלת ישראל מיד צר, גם במחיר חייהם הם ממש. כאריה הקם ונלחם, במי אשר מבקש את נפשו[14].

יְזֻכְּרֵם אֱלֹהֵינוּ לְטוֹבָה עִם שְׁאָר צַדִּיקֵי עוֹלָם. וְיִקּוֹם נִקְמַת דַּם עֲבָדָיו הַשָּׁפוּךְ. כעת אנו מבקשים שכל הנפשות שמסרו נפשם, תבוא הנקמה על שפיכת דמם. שכולם עבדי ה' המה, ואין בהם מי שאינו נחשב כבנו של מקום.

כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם עֲבָדָיו יִקּוֹם וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ: כדרך שמשה היה נאמן ביתו של ה', ונחשב כעבד ה'[15]. וכאיש האלוקים הוא ביקש מהקב"ה ביומו האחרון, שתבוא הנקמה על הגויים אשר שפכו דם ישראל בכל הדורות. ועל ידי בוא הנקמה עליהם, ירננו האומות וישבחו את ישראל. כיצד נשארו נאמנים לה', ולא עזבו אותו. וכיוון שלא יכופר לארץ, כי אם בדם שופכו - חוזרים ישראל ויורשים את ארצם[16].

וְעַל יְדֵי עַבְדֶּיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר. וְנִקֵּיתִי דָמָם לֹא נִקֵּיתִי וה' שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן: ואף הנביאים אמרו כדרך שניבא משה, שאין ניקיון דמים בלא חזרת ישראל לארצם - יחד עם השראת השכינה בתוכנו.

וּבִכְתְבֵי הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַר לָמָּה יאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם. שבדבר הזה מנסים האומות להונות אותנו - שכביכול אין אלוקים בישראל, חלילה.

יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ נְקַמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ: אלא ידעו ויראו כל האומות, כיצד באה עליהם הנקמה ואנו רואים זאת. כדרך שראינו את מצרים, מת על שפת הים[17].

וְאוֹמֵר, כִּי דֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים: שכן הקב"ה דורש כל טיפת דם שנשפכה, יחד עם הצעקה שצעקנו. גם אם לא הצלחנו לצעוק, לגודל הכאב שאחז בנו[18]. שהכל נכנס בכלל, זיכרון צעקתם של עם ישראל הענווים.

וְאוֹמֵר, יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה. כך שהדין יבוא על ריבוי גוויות ישראל, יחד עם ניפוץ הראשים שנעשה בכל הארצות. כביטוי לכך שלא די שרצחונו נפש, כי אם עשו זאת בדרך אכזרית במיוחד.

מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ וכדרך שהכירו האומות בשבחם של ישראל, על ידי הנחלים שזרמו מהמן שנמס[19]. כך נהרות הדם שנשפך בכל הדורות, ירימו את ראשנו - לתת נקמה בצרינו, ומבקשי רעתנו.

1 - **אתו ואת בנו** (תורת כהנים, חולין עח) נוהג בנקבה שאסור לשחוט האם והבן או הבת ואינו נוהג בזכרים ומותר לשחוט האב והבן - רש"י ויקרא כב, כח
2 - **אני ה'** דע מי גזר על הדבר ואל יקל בעיניך - שם, ל
3 - **המוציא אתכם** על מנת כן - שם, לג
4 - **ולא תחללו** לעבור על דברי מזידין - שם, לב
5 - ממשמע שנאמר 'ולא תחללו' מה תלמוד לומר 'ונקדשתי', מסור עצמך וקדש שמי. יכול ביחיד תלמוד לומר 'בתוך בני ישראל', וכשהוא מוסר עצמו יסור עצמו על מנת למות. שכל המוסר עצמו על מנת הנס אין עושין לו נס, שכן מצינו בחנניה מישאל ועזריה שלא מסרו עצמן על מנת הנס, שנאמר (דניאל, ג) 'והן לא ידיע להוא לך מלכא' וגו' 'מציל ולא מציל ידיע להוא לך' וגו' - שם
6 - ועליהם הכתוב אומר (תהלים מד, כג) 'כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה'... ר' יהושע בן לוי אמר **זו מילה שניתנה בשמיני** הורגנו כל היום דזימנין דמיית - גיטין, נז: וברש"י שם
7 - הָרַחֲמָן, הוּא יְבָרֵךְ אֲבִי הַיֶּלֶד וְאִמּוֹ, וְיִזְכּוּ לְגַדְּלוֹ וּלְחַנְּכוֹ, **מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יִרְצֶה דָמוֹ**, וְיִהְיֶה ה' אֱלוֹקָיו עִמּוֹ - הרחמן לברכת המזון של ברית המילה, שנאמר בסעודת הברית
8 - **לֹא תִבַּשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ** אֶחָד לְעִנְיָנֵנוּ, וְאֶחָד לְעִנְיַן תּוֹרָה, וְאֶחָד לְעִנְיַן מַעֲשֵׂרוֹת. לְעִנְיָנֵנוּ דִּכְתִיב 'רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדָמָתְךָ' (שמות כג, יט). מַה כְּתִיב אֲחֲרָיו, 'הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ'. לְעִנְיַן תּוֹרָה דִּכְתִיב, 'רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ' (שם לד, גו). מַה כְּתִיב אֲחֲרָיו, 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה'. לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר דִּכְתִיב לְמַעְלָה, 'לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה' וְגוֹ'. וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ, 'עַשֵׂר תְּעַשֵּׂר'. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֵל תִּגְרְמוּ לִי לְבַשֵּׁל גְּדָיִים בַּחֲלֵב אִמּוֹתֵיהֶן עַד שֶׁיֵּהֵן בְּמֵעֵי אִמּוֹתֵיהֶן. שֶׁאִם אֵין אַתֶּם מוֹצִיאִין מַעֲשְׂרוֹתֵיכֶם כָּרָאוּי, רוֹאֵי אַחַת שֶׁל קְדָרִים אֲנִי מוֹצִיא וּמְשַׁבֵּדְתָּן כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר 'וּשְׁבַדְתָּה לִפְנֵי קָמָה' (מלכים ב יט, כו) - תנחומא ראה, יז
9 - בכל יום שאין אומרים בו 'צדקתך צדק', אין אומרים אותו ['אב הרחמים']. וכן כשיש חתונה או מילה. ויש מקומות שאין אומרים אותו כשמברכין החודש, מלבד בימי הספירה [שאומרים גם אם מברכים החודש], והולכים בכל זה אחר המנהג - שולחן ערוך אורח חיים, סימן רפד הלכה ז וברמ"א
10 - **[מלבד] בימי הספירה** משום שהיו הגזירות באותו זמן. ואפילו חל [ברית] מילה בשבתות ההם [הספירה], אומרים אותו... אבל כשחל ראש חודש אייר בשבת, אין אומרים אותו - מגן אברהם, שם
11 - על דרך האמת 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ' (שמות כ, יא) ויום השביעי הוא שבת ואין לו בן זוג, וכנסת ישראל היא בת זוגו שנאמר 'ואת הארץ'. והנה היא שמינית **עצרת היא** כי שם נעצר הכל, וצוה בחג המצות שבעה ימים בקדושה לפניהם ולאחריהם כי כולם קדושים ובתוכם ה', ומנה ממנו תשעה וארבעים יום שבעה שבועות כימי עולם וקדש יום שמיני כשמיני של חג. **והימים הספורים בינתים כחולו של מועד בין הראשון והשמיני בחג והוא יום מתן תורה** שהראם בו את אשו הגדולה ודבריו שמעו מתוך האש ולכך יקראו רבותינו ז"ל בכל מקום חג השבועות עצרת כי הוא כיום שמיני של חג שקראו הכתוב כן - רמב"ן ויקרא כד, לו
12 - והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלוקיך - שמואל א כה, כט
13 - **על כנפי נשרים** כנשר הנושא גוזליו על כנפיו, שכל שאר העופות נותנים את בניהם בין רגליהם לפי שמתיראין מעוף אחר שפורח על גביהם אבל הנשר הזה אינו מתירא אלא מן האדם שמא יזרוק בו חץ, לפי שאין עוף אחר פורח על גביו לכך נותנו על כנפיו, אומר מוטב יכנס החץ בי ולא בבני. אף אני עשיתי כן, 'ויסע מלאך האלהים' וגו' 'ויבא בין מחנה מצרים' וגו' והיו מצרים זורקים חצים ואבני בליסטראות והענן מקבלם - רש"י שמות יט, ד
14 - **כרע שכב וגו'** פירוש אפילו בזמן שכרע פירוש שאינו חוגר כלי זיין ולא עומד למלחמה אלא כורע ויושב לו, ולא זה בלבד אלא אפילו שכב שאינו מרגיש בבאים עליו אף על פי כן אינו חושש כי מי הוא זה שיתקרב אליו להקימו, ואומר וכלביא כפל ההדרגות כנגד ב' כתות שבישראל זו למעלה מזו, כמו שכתבנו למעלה שהם הצדיקים והבינונים - אור החיים במדבר כד, ט
15 - ומדוע לא יראתם לדבר **בעבדי במשה** - במדבר יב, ח
16 - **הרנינו גוים עמו** לאותו הזמן ישבחו האומות את ישראל, ראו מה שבחה של אומה זו שדבקו בהקב"ה בכל התלאות שעברו עליהם ולא עזבוהו יודעים היו בטובו ובשבחו. **כי דם עבדיו** יקום שפיכות דמיהם כמשמעו. **ונקם ישיב לצריו** על הגזל ועל החמס כענין שנאמר 'מצרים לשמה תהיה ואדום למדבר שממה מחמס בני יהודה' ואומר 'מחמס אחיך יעקב' וגו'. **וכפר אדמתו עמו** ויפייס אדמתו ועמו על הצרות שעברו עליהם שעשה להם האויב, וכפר לשון רצוי ופיוס כמו אכפרה פניו אנחיניה לרוגזיה. **וכפר אדמתו** ומה היא אדמתו עמו כשעמו מתנחמים ארצו מתנחמת וכן הוא אומר 'רצית ה' ארצך' במה רצית ארצך, 'שבת שבות יעקב' - רש"י דברים לב, מג
17 - **וירא ישראל את מצרים מת** שפלטן הים על שפתו כדי שלא יאמרו ישראל כשם שאנו עולים מצד זה כך הם עולין מצד אחר רחוק ממנו וירדפו אחרינו - רש"י שמות יד, ל
18 - **ושמעתי כי חנון אני** חונן ומקבל תחנת כל אדם אף על פי שאינו הגון מגזרת חנם. והענין שלא תחשוב לא אחבול שלמת הצדיק אבל שלמת אדם שאיננו צדיק אקח ולא אשיבנו כי צעקתו לא ישמע אל, לפיכך אמר 'כי חנון אני' ושומע צעקת כל מתחנן לי - רמב"ן שמות כב, כו
19 - **וחם השמש ונמס** הנשאר בשדה נימוח ונעשה נחלים ושותין ממנו אילים וצבאים, ואומות העולם צדין מהם וטועמין בהם טעם מן ויודעין מה שבחן של ישראל (מכילתא) - רש"י שמות טז, כא

סיפור לשבת

על קדיש ועל קדושים

/ הרב יונה מצגר שליט"א

"...וְנִקְדַּשְׁתִּי, בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי יְהוָה, מְקַדִּשְׁכֶם" (ויקרא, כב, לב). על פסוק זה המובא בפרשת השבוע "אמור", מציעים חז"ל שני פירושים: פירוש ראשון: זהו המקור של מצוות קידוש השם, כלומר ממש למת על קידוש השם. פירוש שני: "ונקדשתי" מלשון "קדיש", לדעת לומר קדיש על מי שנפטר, או לציון יום פטירתו של אדם (יארצייט).

בדבר הפירוש השני, הנה סיפור אמיתי מרתק ומדהים שקרה:

לפני שנים רבות חי לו זוג מבוגר חשוך ילדים, שהיה נוהג לתרום כסף לישיבה מסוימת בעיר "פרשבורג", בראטיסלבה של היום שהייתה בצ'כוסלובקיה של אז. התנאי היחידי של הזוג הנדיב היה שבעבור תרומה זו ימנה ראש הישיבה בחור, או כמה בחורים שיאמרו "קדיש" עבור אלה שאין להם מי שיגיד... לימים נפטר בן הזוג והאישה נותרה לבדה אלמנה, ומכיוון שלא השכילה לנהל את עסקי בעלה באופן טוב נאלצה להגיע אל הישיבה ולבשר לראשה שעליה להפסיק לעת עתה את תרומתה בתקווה שביום מן הימים שוב תוכל להרשות לעצמה לתרום. בטרם צאתה ביקשה מראש הישיבה בקשה מיוחדת, שימשיך להנהיג במקום את אמירת הקדיש הכל כך חשוב עבור אלה שאין להם מי שיאמר. ראש הישיבה נאות לבקשתה, האלמנה הודתה לו ויצאה בלב כבד ובעצבות רבה את המקום. מייד בצאתה פגשה האלמנה לפתע באדם הדור זקן לבן ומרשים שפנה אליה ושאלה מדוע היא נראית כה

המשך בעמוד הבא...

עצובה ומדוכדכת. האלמנה סיפרה לאדם זה את סיפורה בתמימות רבה ולאחר מכן שאל אותה: "כמה חסר לך?" האלמנה המופתעת השיבה לו ומיד הכין הוא המחאה עבור הסכום הגדול בו נקבה. בטרם העניק לאלמנה את ההמחאה ביקש ממנה שתואיל בטובה להשיג לו שני עדים על מנת שיוכלו להעיד בפני פקיד הבנק שאכן ההמחאה נחתמה על ידו. האלמנה ללא שהות מיותרת ניגשה אל הישיבה וחזרה עם שני עדים, וכך לאחר שקיבלה את ההמחאה ניגשה אל הבנק, וביקשה מן הפקיד להפקיד את התרומה בחשבון הישיבה.

הביט בעיון הפקיד בהמחאה ומייד ביקש מהאלמנה להתלוות אליו וינגשו יחדיו אל תוך משרדו של מנהל הסניף. מנהל הסניף הביט בהמחאה, פלט אנחה ומייד נפל מתעלף על הרצפה. פקיד הבנק ביקש מהאלמנה להמתין בחדר סמוך וניגש לטפל במנהל וכשזה התאושש פנה בהתרגשות רבה אל האלמנה וביקש לברר מי נתן לה המחאה זו. האלמנה סיפרה לו את סיפורה והמנהל הנרגש מחה דמעה והחל לספר לה את הסיפור הבא:

"מי שכתב המחאה זו הוא אבי שנפתר השנה. בלילה שעבר התגלה אלי אבי בחלום וביקש ממני שאכבד ההמחאה הגדולה שתגיש לי אישה עבור כיסוי ההוצאות לאלה שאין אומרים עליהם קדיש". המשיך מנהל הסניף הנרגש את סיפורו: "אבי המשיך לומר לי בחלום: לצערי אתה שסרת מדרך התורה התחתנת עם גויה, וודאי אינך אומר עלי קדיש, ומי שכן עושה זאת הם אותם בני הישיבה שבזכות תרומתה החשובה של האלמנה מסייעים מאוד לנשמתי".

"בבוקר", ממשיך המנהל לספר, "סיפרתי לאשתי את החלום והיא כמובן לא התייחסה"... שמעה האלמנה את הסיפור המרתק ואמרה: "יתרה מזו, אני יכולה להביא אליך את שני העדים שראו איך אביך המנוח חותם לי אל ההמחאה"! הביאה האלמנה את העדים והציגה אותם למנהל הסניף, ואתם יודעים מי היו אלה העדים? הראשון, הרב גרינוולד ז"ל, מי שהיה מגדולי רבני הונגריה בשנות השמונים של המאה ה-19. השני היה חברו הטוב ללימודים בישיבת פרבורג, הרב יוסף חיים זוננפלד ז"ל, מי שהיה לימים רבה הראשון של העדה החרדית של ירושלים. הרב יונה מצגר שליט"א מסיים את סיפורו המרתק בציינו שהרב חיים זוננפלד היה סב אשתו של הרב מצגר.

שביבים / שאול שיף

"אמור... ואמרת" "להזהיר גדולים על הקטנים" (רש"י)

באחד ממוסדות החינוך במרכז הארץ נערך מבחן פומבי. במהלך המבחן התבקש כל תלמיד לעלות לבמה ולספר לציבור הנוכחים "מה הוא הדבר האהוב עליך ביותר".

הילדים הגיבו בהתאם, וכל אחד מהם הציג בתורו את אהבתו לתורה, לתפילה, למידות טובות, לחסד, לשבת, למצוות שבין אדם לחברו וכו'. הנהלת המוסד וחבריה הביעו שביעות רצון מתשובות הילדים. בכך ניכר החינוך המעולה והשאיפות הזכות שמעניקים לילדים בתלמוד התורה.

הילדים עלו לבמה בזה אחר זה ולא היתה צפויה הפתעה. מי שעורר את הסערה היה אחד התלמידים שעלה לבמה, וכאשר נשאל ע"י המלמד, כמו כולם, מה הדבר האהוב עליו ביותר,

השיב: "צ'ולנט - חמין"! לרגע הושלך הס באולם. ציבור הנוכחים לא האמין למשמע אוזניו. הילד חזר בשנית על דבריו, ואמר ברמקול באוזני הכל: "הדבר שאני הכי אוהב הוא הצ'ולנט -החמין של שבת..." פניהם של הורי התלמיד התכרכמו מבושה, ולא פחות מכך גם אנשי ההנהלה, שהבינו שתשובה זו גורמת להם לירידת המניות של המוסד.

משהסתיים האירוע, קרא המנהל לילד הצידה ושאל אותו מה הביא אותו להחלטה זו. השיב הילד תשובה מבישה: בשולחן השבת אצלינו בבית, משתדלים תמיד לומר דברי תורה במהלך הסעודה, ואבא מבקש מאתנו לדבר בקול וברור, שישמעו היטב את הנאמר. אם אחד הילדים אינו מקשיב - אבא גוער בו. אבל כאשר מגיע סיר הצ'ולנט אל השולחן, אבא שוכח לגמרי מדברי תורה ושוקע כל כולו בצלחת... באותם רגעים אי אפשר לשוחח עם אבא על שום דבר והוא אינו מסוגל להאזין לדברי התורה שעדיין נאמרים. אוזניו כרויות כבר לדבר אחר, לצ'ולנט... המסקנה שלי," סיים הילד-"שיש דבר העומד מעל דברי התורה, והוא הצ'ולנט..."

ילד זה ספג וקלט את הדברים כפי שקלט ולא אליו נבוא בטענות אלא למי שמהווה עבורו דוגמא אישית.

אדם עשיר נאנח לפני רבו ושאלו: "כל חיי הדרכתי את ילדיי בדרך התורה. איני מבין מדוע אין הם עוסקים בתורה! כל חיי הסברתי להם שהתורה חשובה יותר מכסף, הבטחתי להם שיסירו דאגה מליבם בעניין הפרנסה, קניתי לכל אחד מהם דירה, וכל ילד קיבל תוכנית חסכון בבנק, ואף על פי כן, ילדיי אינם שומעים בקולי ויוצאים למסחר". ענה לו הרב: "איני חושב שהצדק איתך. לפי מה שראו עיני,

בליל שבת בנך הקטן הפריע לך וכדי להרגיז אותך כיבה את האור. ענית לו: "האם אתה חושב שאתה מזיק לי? אתה מזיק לעצמך! אתה הוא זה שחיללת שבת". התפלאתי מאד על תשובתך המאופקת. למחרת, שיחק ילדך עם אגרטל מקריסטל שערכו רב. האגרטל היה מונח על השולחן, וברגע של חוסר תשומת לב, שמט בנך את האגרטל מידיו והאגרטל התנפץ לרסיסים. באותו רגע התנפלת עליו, צעקת עליו בקולי קולות והכית אותו ללא רחם. אתה מצהיר שהתורה והמצוות הם העיקר, אבל בפועל הילד קולט ומבין בבהירות מה חשוב לך באמת. הרי כשילדך חילל את השבת לא התנפלת עליו ותקפת אותו כפי שתקפת אותו ששבר את האגרטל!"

(מתוך "שיר השירים" המבואר)

תלוי במנגינה...

מורי ורבי הגאון הצדיק רבי משה פינחס הכהן קופשיץ זצ"ל, נהג לומר בשם אביו הרה"ג צבי הירש זצ"ל: בליל שבת באים כולם לבית הכנסת, הדורים בלבושם ואושר נסוך על פניהם, ואז נעמד הש"ץ ומנגן בקול רם ובנעימה: "ארבעים שנה אקוט בדור ואמר עם תעי לבב הם והם לא ידעו דרכי אשר נשבעתי באפי אם יבואון אל מנוחתי". דברים אלו קשים כדורבנות, תוכחת מוסר נוקבת, שהיתה צריכה להרעיד כל לב! ולמרות זאת כולם שמחים ומאושרים...

לעומת זאת בראש השנה, כאשר כולם יראים מאימת הדין ומעוצם קדושת היום, עומד הבעל תוקע ואומר ברטט: "זמרו אלקים זמרו, זמרו למלכנו זמרו". דברים שמחים ונעימים. אך כולם נאחזים בפחד נורא. מדוע?

ללמדך: גם דברים קשים כדורבנות יכולים להתקבל בשמחה ובברכה - אם הם נאמרים במנגינה עריבה וברוח טובה. ומאידך, גם דברים שהם נעימים מצד עצמם - אם לא ייאמרו בצורה הנאותה - לא יתקבלו...

כיצד מוכיחין

פעם ביקר החפץ חיים בבראנוביץ', העיר בה התגורר תלמידו רבי אלחנן וסרמן. בביקורו סחו לו אודות שתי חנויות של יהודים שפתוחות בשבת, למרות כל הניסיונות לשכנעם לסגור.

החפץ חיים הגיב מיידית שהוא ישכנעם לסגור בשבת. מקורביו ניסו להניאו כי סברו שהדבר לא יצלח, ואולי אף ינסו בעלי החנויות לפגוע בו, אך דבריהם לא נכנסו באוזניו והוא פנה לבעל החנות הראשונה. משנכנס, שאל החפץ חיים לשלומו, התעניין במצבו, דרש בשלום בני ביתו ומשפחתו. ואז שאלו החפץ חיים: האם יש לך טענות על הקב"ה? השיב הלה שאין לו טענות. אמר לו החפץ חיים: אם כן מן הראוי שגם להקב"ה לא תהיינה עליך טענות, ולכן כדאי לך לסגור את חנותך בשבת. הלה הביע מיד את הסכמתו, וכבר החל מאותה השבת נעל את החנות. כך נהג החפץ חיים גם עם בעל החנות השנייה, וגם הלה סגר בשבת.

אמר על כך רבי אלחנן וסרמן: אנו לא יודעים כיצד להוכיח, לעומת זאת החפץ חיים יודע כיצד מוכיחין... (מתוך 'משלחן גבוה' להרב אלעזר יועץ קופל זצ"ל)

בעל "אמרי שמואל" מביא בנוסף, שהרב שמעון הירשלר זצ"ל פירש בספרו "שה לבית" שכוונת רש"י, בדרך רמז, שהגדולים יקפידו על עצמם להיזהר היטב בשמירת כל מצוה וכל דין והלכה, וכך ישפיע הדבר על הקטנים לנהוג כראוי.

כוחה של דוגמא אישית

סיפר תלמיד חכם חשוב:

אבי התבגר מאוד והגיע לשיבה טובה. מטבע הדברים הוא כבר לא כל כך בקו הבריאות.

מאז שאמי ע"ה הלכה לעולמה, סיכמנו האחים בינינו שכל יום מימי השבוע בן אחר יבוא להיות עם אבא לעזור לו, ובלילות אבינו טען בתוקף שהוא מסתדר לבד ולא רוצה להטריח אותנו.

יום אחד אחי הצעיר ראה שהוא לא יוכל להגיע למחרת בבוקר בתורנות שלו, וביקש על כך רשות מאבי שאמר לו שהכול בסדר והוא יסתדר.

רצתה ההשגחה ובדיוק באותו בוקר אבי קם ממיטתו והחליק בצורה לא טובה ומצא את עצמו על הרצפה בפישוט ידיים ורגליים בלי יכולת להזיז אבר מרוב כאבים. הוא ניסה לפה ולשם אך הבין שזה לא שייך ועדיף שיחכה בסבלנות עד שמישהו יגיע לעזור לו. כך הוא שכב כמה שעות, בלי אוכל ושתייה, ובלי יכולת לגשת לטלפון להזעיק מישהו לעזרה, אך פתאום ככל שהשעות חלפו הוא התחיל להילחץ שתשקע החמה והוא עוד לא הניח תפילין.

לזה לא יכול היה להסכים, ולכן החל לזחול בכוחות לא לו לעבר השולחן שם היו מונחים תפיליו, עד שהצליח לתפוס בקצה המפה שעל השולחן, וכך משך את המפה אט אט עד שהתפילין הגיעו היישר לזרועותיו המושטות, וכך הצליח להניח תפילין בשוכבו על הרצפה...

אחי שהגיע בצהריים, מצא אותו כך שכוב על הרצפה עטור בתפילין על הראש וממלמל פסוקים בעל פה... כמובן שמיד הזמין אמבולנס שיפנה אותו לבית רפואה, לטפל בו כראוי.

[כמובן שהפקנו לקחים וכולנו סיכמנו בבירור מאותו רגע שמכאן ולהבא לא נוכל בשום אופן להשאיר את אבא לבד אפילו לא לדקה, למרות שזה לא היה קל כלל ועיקר כי רצונו של אבא היה לא להכניס לביתו גוי שיעזור לו].

אבל כאן אנו מגיעים לדובדבן שבקצפת! את הלקח הגדול הזה על חשיבות מצות התפילין - שאבא לא הסכים בשום אופן שיעבור עליו יום בלי תפילין למרות מצבו הקשה שהיה אנוס ובוודאי היה פטור, את זה לא נשכח לעולם!!!... הרי לך כוחה של דוגמא אישית!

{שני הקטעים האחרונים / הרב ישראל בלומנטל}

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net